

İMAN: EN BÜYÜK NİMET*

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَى رَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي أَنْزَلَ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

“Ey iman edenler! Allah’a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaba iman edin. Kim Allah’ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse derin bir sapıklığa düşmüş olur.”¹

İman, Hz. Peygamberin Allah’tan getirdiklerini tasdik etmek, haber verdiklerini tereddütsüz kabul ederek, bunların gerçek ve doğru olduğuna gönülden inanmaktır.

Her vesileyle sıkça söylenildiği üzere İslam üç ana bölümden meydana gelmektedir. Bunların ilk ve en önemli kısmı imandır. Diğer ise bu imanın hayata yansıyan şekli dediğimiz ibadet, üçüncüsü de daha ziyade insani ilişkilerde kendisini gösteren ahlaktır. Bunların hayata en güzel şekilde yansımaya da “ihsan” adı verilmektedir.

Bu bölümlerden her birinin şüphesiz diğerleri ile yakın ilgisi vardır. Ancak kendileri arasında önemine binaen bir sıralamaya tabi tutulacak olsa, her şeyden önce iman gelir. Zira iman ile müşerref olmayan kimselerin ibadetle mükellef olması düşünülemez. İman olmadan cennete girilemez. İman olmadan İslam olmaz. O halde insan veya bir başka tabirle Müslüman’ın ilk görevi, Allah’ın varlığını ve birliğini bilip tasdik etmesidir. Şüphesiz bu tasdik makamı ise kalptir. Dil ile ikrar edilmesi ayrı bir önem taşımaktadır.

Konumuz olan ayette, daha çok “amentü esasları” diye bildiğimiz imanın şartlarına değinilmiş, bir Müslüman’ın bunlara tereddütsüz inanması gerektiği üzerinde durulmuştur. Bunlardan birini inkâr etmek imana zarar verecektir. O nedenle bir Müslüman burada sayılan bütün esaslara inanmalı, inancının gereğini yerine getirerek bu imanını muhafaza etmelidir. Bu hâliyle iman büyük bir nimettir, bölünme kabul etmeyen bir bütündür, ebedî bir saadettir ve kurtuluş vesilesidir. O nedenle bizi, mümin bir aileden ve Müslüman bir ülkede dünyaya getiren ve kendini tanımakla şereflendiren Allah’a şükretmeli, böyle bir nimete rağmen nankörlükte bulunulmamalıdır.

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

“Ey insanlar! Peygamber size Rabbinizden hakkı (gerçeği) getirdi. O hâlde kendi iyiliğiniz için iman edin. Eğer inkâr ederseniz bilin ki, göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah’ındır. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”²

İnanma ve ibadet ihtiyacı, insanın havaya ve suya olan ihtiyacı kadar önem arz etmektedir. İnsanın tabiatı gereği iman ve ibadet konusunda yönlendirilmeye ihtiyaç duyması nedeniyle bütün dinler, onları Allah’tan başka ilah olmadığını kabul etmeye ve sadece Allah’a ibadet etmeye çağırmıştır. Bu çağrı, tarih boyunca peyderpey peygamberler gönderilerek

¹ Nisa, 4/136

² Nisa, 4/170

gerçekleştirilmiştir. Son olarak da, Hz. Muhammed (s.a.s) gönderilmiş ve Allah'ın insanlığa olan din nimeti tamamlanmıştır.

Yukarıda zikri geçen ayet-i kerimede yüce Rabbimiz bizleri Resûlullah'ın getirdiği gerçeğe (Kur'an'a) inanmaya çağırmakta ve bunun bizim hayrımıza olduğunu vurgulamaktadır. Allah'ın bizleri imana ve iyi davranışlarda bulunmaya (amel-i sâlih) çağırması, kendisinin buna ihtiyacı olduğu için değildir. Çünkü biz insanlar da dâhil olmak üzere bütün yaratılmışlar O'na aittir, O'nun mülküne dâhildir. İman ve sâlih ameller biz insanlara lazımdır, buna muhtaç olan bizleriz, dünya ve âhiret mutluluğumuz imana ve güzel davranışlar sergilememize bağlıdır. Bu sebeple bizler için hayırlı olan davranış, dini inkâr ve ilâhî emirlere isyan etmek veya bunlara karşı ilgisizlik değil, iman ve salih amellerdir.

İslam dininin ortaya koymuş olduğu inanç sistemini kabul eden, Allah'a inanan ve güvenen her insan manevi açıdan büyük bir güç elde etmiş olur. Çünkü bizler bazı özelliklerimiz sebebiyle çok güçlü gibi gözüksek de, her zaman Allah'ın yardımına muhtacız. Muhtaç olduğumuz o yüce varlığa inanıp bağlanmak bizlere huzur verir ve hayatımızı güven içinde sürdürmemize vesile olur. Allah'a iman, bizleri yalnızlıktan, boşlukta kalmaktan kurtarır. Hepimiz günlük hayatımızda hastalık, fakirlik ve bir yakınımızın vefatı gibi çeşitli sorunlarla karşılaşabiliriz. Böyle durumlarda kalplerimizde bulunan Allah inancı ümitsizliğe kapılmamıza engel olur. Yüce Rabbimize sığınır, O'na güvenir ve O'nun yardımıyla bütün sıkıntılarımızın üstesinden gelebiliriz. Buna karşılık sağlam bir inanç ve sâlih amellerden mahrum olanlar ise, huzursuzluk içinde kıvranırlar. Belki de sıkıntılardan kurtulmak düşüncesi ile huzuru içkide, uyuşturucu madde kullanmakta ararlar ve daha büyük felakete sürüklenirler. Böylece hem dünya hem de ahiret mutluluğunu kaybetmiş olurlar.

Ayrıca iman ve ibadetler bizi birbirimize bağlar, toplumsal barışa ve kardeşliğe katkıda bulunur.

Nitekim kâinatın efendisi Hz. Muhammed (s.a.s); لَا تَدْخُلُوا الْجَنَّةَ حَتَّى تُؤْمِنُوا وَلَا تَأْمِنُوا حَتَّى تَحَابُّوا

“İman etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de gerçek manada iman etmiş olamazsınız.”³ buyurarak imanı toplumsal barışın temel taşı yapmıştır. İbadetler ise dikey boyutuyla bizim Allah ile ilişkilerimizi düzenlerken yatay boyutuyla da insanlarla ilişkilerimizi en güzel kıvama getirmeyi hedeflemektedir. İnsanî değerlerin alt-üst edildiği, ilişkilerin menfaate, maddeye ve beklentilere dayalı olarak yürütüldüğü bir zaman diliminde yaşamı paylaşıyoruz.

Aslına bakılırsa iman fitrîdir. Yani kişinin doğuştan beraberinde getirdiği duygulardan biridir. Ne bireysel ne de toplumsal bazda iman ve inanç olmadan yaşamak mümkündür. Tarihte kütüphanesiz, hapishanesiz, hastanesiz şehirleri görmek muhtemel iken, mabetsiz bir şehrin ve toplumun düşünülmesi ihtimal dâhilinde değildir. Neticede insan doğal olarak bir büyük güce sığınma, korunma ve ondan yardım dilemeye muhtaçtır. Zorluk, sıkıntı, felaket anında, kendini teselli edecek birini aramak durumunda kalmaktadır. Bu güç belki farklı toplum ve kültürlerde, farklı mekân ve zamanlarda, farklı varlıklar olabilir. Zira inanç ve iman olmaksızın uzun süre bir toplumun varlığını sürdürmesi duyulan ve görülen hadiselerden olmamıştır. Üstelik imandan tecrit edilmiş bir hayat tarzının, ebedî âlemi dikkate almayan bir anlayışın doğuracağı sonuçları düşünmek bile kişiye korku vermektedir.

³ Müslim, “İmân”, 93; Tirmizî, “Sıfâtü'l-Kiyâme”, 56

Bu dünyaya niçin geldiğinin, yaratılış maksadının ne olduğunun farkında olmayan, istediği gibi kayıtsız, kuralsız, dilediği gibi yaşayanların hem kendilerine, hem de etrafına oldukça zarar vermesi tabiidir. İşte iman ve ahlak kişiye bunu düzene koyma, belli bir amaca göre yaşama azmi vermekte ve ona göre davranılması gerektiğini hatırlatmaktadır.

فَمَنْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأْتَمَّا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ
اللَّهُ الرَّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

“Allah, her kimi doğruya erdirmek isterse onun göğsünü İslam’a açar. Kimi de saptırmak isterse, onun da göğsünü göğe çıkıyormuşçasına daraltır, sıkar. Allah, inanmayanlara azap (ve sıkıntıyı) işte böyle verir.”⁴

İman, insanın Allah ile kendisi ve kâinat arasındaki ilişkiyi görebilmek ve Allah ile irtibat kurabilmektir. Mümin bir insan, etrafına baktığında gördüğü her şeyin ona Allah’ı hatırlatması gibi meydana gelen her olayın da Allah’ın bilgisi ve yaratması dışında olamayacağını bilir. Dolayısıyla mümin başına gelen sıkıcı veya sevindirici bir olayı bu bakış açısıyla değerlendirir. Her iki durumda da Allah’ın kendisini imtihan ettiğini bilir. Bunun için kötü olaylar karşısında karamsarlığa ve endişeye düşmeden, iyi olaylar karşısında da şımararak azıp sapmadan mümine yakışan olgun tavır ve davranışları sergiler. Gerçekte bu durum her halükârda mümin için gönül ferahlığı, inanmayan için ise karamsarlık, telaş, endişe, şımarıklık veya azgınlığın sebebi olur.

Yaratılışımız itibarıyla zayıf ve aciz olduğumuzdan hayatımızın her anında birtakım problemlerle karşılaşmamız kaçınılmazdır. İnanan insanlar olarak bu problemler karşısında Allah’tan yardım diler, O’na sığınır ve O’na güveniriz. Her şeyin ancak kendi izin ve iradesiyle meydana geldiğine inanırız. Şüphesiz, kudret sahibi yüce bir varlığa dayanmamız bizi güçlü ve huzurlu kılar. Bu gerçeğe işaret eden yüce rabbimiz kendisinin bize yardım etmesi durumunda hiçbir gücün bize galip gelemeyeceğini, bizi yardımsız bırakması durumunda ise kimsenin bize yardım edemeyeceğini ifade ettikten sonra inanan insanların kendisine tevekkül etmesinin gerektiğini bildirmektedir.⁵ Bu itibarla her türlü darlık ya da genişlik her an Rabbimizi hatırlamamızda tutmamız, her şeyin O’nun bilgisi ve yaratmasıyla meydana geldiğini bilmemiz⁶ mutluluğumuz ve gönül huzurumuzun temel kaynağıdır.

Bu itibarla gündelik hayatında yüce Allah ile irtibatını koparıp, O’nu hatırına getirmeyenler, nefis ü hevâ ve arzularının peşinden sürüklenip gidenler, gönül ferahlığı değil, sıkıntı, darlık ve stresli bir ruh hâline mahkûm olurlar. Bu insanların her türlü çabasına rağmen mutluluk ve gönül huzuru sanki onlardan kaçmaktadır.

İnsan bazen bu huzur arayışının peşine düşerek onu şeytan işi işlerde bulabileceği gafletine düşer, böylece, nefis ve şeytanın esiri olabilir. Oysa nefis ve şeytanın peşinden gitmek, huzuru içki, uyuşturucu, yapay eğlencelerde aramak vicdanlarındaki derin ıstırapı dindirmeye çare olmaz; bu ıstırapı daha da artırır. Mümin bir kimsenin sahip olduğu iman kaynaklı basiretten yoksun insanlar, kâinattaki her türlü varlık ve olay ile Allah arasındaki münasebeti kavrayamadıklarından Allah’ın rahmet ve yardımından mahrum olurlar. Kendilerini yalnızlığa ve huzursuzluğa mahkûm ederek strese düşerler. Yüce Rabbimiz kendisini tanımak ve

⁴ En’âm, 6/125

⁵ Âl-i İmrân, 3/160

⁶ Ra’d, 13/28; Hadîd, 57/22-23

hatırlamaktan yüz çevirenleri sıkıntılı bir yaşamın beklediğini bildirmektedir.⁷ Ayrıca, yüce kitabımızda, inançsızlığı tercih ederek şeytanın peşine takılan ve hevasına uyan bir kişinin iç dünyasında yaşadığı kararsızlıklar, gelgitler ve tatminsizlikler, dilini çıkararak devamlı şekilde heyecanla soluyan bir köpeğin manzarasıyla tasvir edilmektedir.⁸

Bize düşen inancımızın ve ibadetlerimizin sevgi, kardeşlik ve yardımlaşma boyutunu hayata yansıtmak ve yaşadığımız toplumda barışın ve huzurun hâkim olması için gayret sarf etmektir. Bununla birlikte insanlarla olan ilişkilerimizden doğan görev ve sorumluluklarımızı ilahî ölçüleri gözeterek yerine getirmektir. Bu bağlamda herkese adaletle davranmak, kimseyi aldatmamak, komşusu açken tok olarak yatmamak, yalancılık ve dolandırıcılık yapmamak, kimseye iftira etmemek gibi dinimizin Allah’a imanla irtibatlandığı ahlaki davranışlarımızı çok dikkat etmeliyiz.

Bu anlayışla hareket etmemiz hâlinde dinin rahmet ikliminde hep birlikte huzuru yakalamamız daha kolay olacaktır.

O halde, bir Müslüman olarak bu nimeti korumanın azami gayreti içinde olmalıyız. Kişinin imanla dünyaya gelmesi nasıl mümkün ise, bu imanını korumayıp zayi etmesi de o denli mümkündür. O nedenle iman, ibadet ve güzel ahlakla korunmalı ve takviye edilmelidir. Nitekim Hz. Aişe validemizin naklettiği şu hadis-i şerif imanın korunması gerektiği, bunun ibadetlerle güçlendirilmesi yönünde bize önemli ipuçları vermektedir. O şöyle buyurmuştur:

عَنْ عَائِشَةَ قَالَتْ كَانَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ إِذَا صَلَّى قَامَ حَتَّى تَفْطَرَ رِجْلَاهُ قَالَتْ عَائِشَةُ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَتَصْنَعُ هَذَا وَقَدْ عُفِرَ لَكَ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ فَقَالَ « يَا عَائِشَةُ أَفَلَا أَكُونُ عَبْدًا شَكُورًا

“Nebiyi muhterem (s.a.s) efendimiz mübarek ayakları şişinceye kadar geceleyin ibadet ederdi. Bunun üzerine: Ya Resûlallah! Geçmişte ve gelecekteki günahların bağışlandığı halde niçin böyle yapıyorsun? dedim. ‘Rabbime şükreden bir kul olmayayım mı?’ buyurdu.”⁹

Ayrıca imanımızı muhafaza edebilmek için kalbimize, özellikle de dilimizden çıkacak sözlere dikkat etmek zorundayız. Bu sebeple olsa gerek sık sık son nefeste Allah’tan bize iman ve Kur’an nasip etmesi, kelime-i şahadeti söylemeyi kolaylaştırması niyazında bulunmaktayız.

* Doç. Dr. Ömer YILMAZ

* Yunus AKKAYA

* Y.Seracettin BAYTAR

⁷ Tâ hâ, 20/124

⁸ A’râf, 7/175-176

⁹ Buharî, “Teheccüd”, 6 Müslim, “Münâfikûn”, 78-81